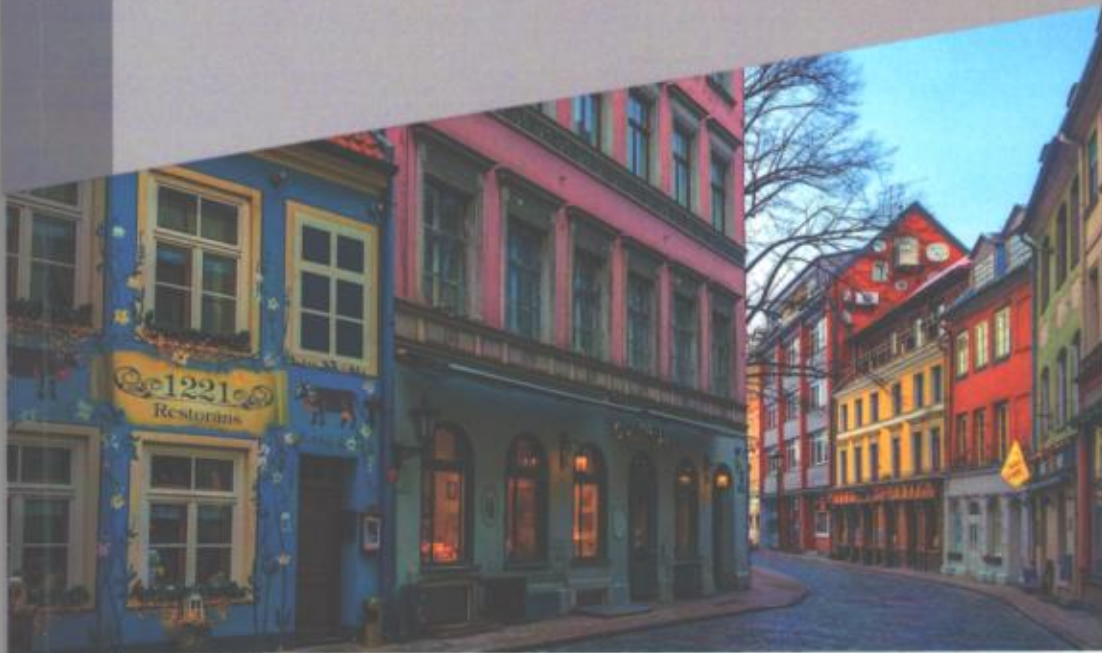

ISMA INFORMĀCIJAS
SISTĒMU
MENEDŽMĒNTA
ANNO 1994 AUGSTSKOLA

Scientific and pedagogical internship

**FORMATION OF COMPETITIVENESS
OF EDUCATORS AND PSYCHOLOGISTS
IN THE CONTEXT OF EUROPEAN
INTEGRATION**

January 1 - February 11, 2024
Riga, the Republic of Latvia

ISMA INFORMĀCIJAS
SISTĒMU
ANNO 1994 MENEŽMENTA
AUGSTSKOLA

ISMA University of Applied Sciences

Scientific and pedagogical internship

FORMATION OF COMPETITIVENESS
OF EDUCATORS AND PSYCHOLOGISTS
IN THE CONTEXT
OF EUROPEAN INTEGRATION

January 1 – February 11, 2024

Rīga,
the Republic of Latvia
2024

Preparing mathematics teachers for the implementation of project technology Nedialkova K. V.	56
Економічні знання в системі підготовки майбутніх вчителів Пронікова І. В.	62
Підготовка фахівців у галузі спеціальної педагогіки і психології – запорука професійного успіху Рібцун Ю. В.	66
Концептуалізація аналітичних інструментів освітнього процесу у веббазованому освітньому середовищі ЗВО Романюшин Ю. Л.	69
Розвиток навичок екологічного спілкування та емоційного інтелекту педагога Середя І. В., Стельмах Н. В.	75
Виховання чуйності у дітей дошкільного віку студентами-практикантами через взаємодію з батьками Станіченко О. Ф.	81
Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування екологічної компетентності учнів Стахова І. А.	85
Організація та проведення «Асистентської практики» з майбутніми магістрами освітніх, педагогічних наук Толмачова І. М.	89
Особливості викладання дисциплін психологічного спрямування для здобувачів освіти освітнього рівня «Бакалавр» непсихологічних спеціальностей Фера С. В.	95
Формування професійних компетентностей у підготовці психологів Шаповал І. М.	99

за рахунок емоційної насиченості заняття, з акцентом на життєве застосування отримуваних психологічних знань з активною опорою на особистий життєвий досвід; чесні та відверті відповіді на запитання студентів; повага до думки кожної особистості з акцентом на конфіденційність та дотримання педагогічного такту; максимальне врахування індивідуальних особливостей та міжособистісних стосунків в групі; за необхідності проведення тактовної та делікатної психопрофілактичної та психокорекційної роботи.

Перспективи подальшого дослідження проблематики викладання дисциплін психологічного профілю на неспсихологічних спеціальностях автор вбачає у виявленні експектацій здобувачів освіти, щодо змісту психологічних предметів, які вивчаються; якщо ці дисципліни з циклу вибіркових, то аналізу мотивів їх вибору та механізмів підвищення мотивації; оцінки студентами різних форм та методів організації навчання, особливо в умовах дистанційної освіти.

Література:

1. Бушуєва Т. В. Очікування студентів та методичні особливості викладання психодіагностики у ВНЗ. *Український науковий журнал «Освіта регіону»*. 2011. № 2. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/512> (дата звернення: 30.12.2023).
2. Власова О. І. *Методика викладання психології* : підручник. Київ : Геопринт, 2011. 340 с.
3. Гуляс І. А. *Методика викладання психології*: Київ : Вид-во Людмила, 2018. 403 с.
4. Ляховець Л. О. *Методика викладання психології*: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., допов. Чернігів : НУ «ЧК» імені Т. Г. Шевченка, 2020. 272 с.

5. Бойко-Бузилі Ю. Ю., Горбенко С. Л. та ін. *Методика викладання психології у вищій школі* : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2012. 272 с.

6. Созонюк О. *Методичні аспекти викладання психології в системі фахової підготовки здобувачів вищої освіти. Психологія: реальність і перспективи* : збірник наукових праць. Міністерство освіти і науки України, РДГУ. Рівне : [Дока центр], 2021. Вип. 17. С. 129–134.

7. Фера С. В. *Професійно-особистісна підготовка викладачів ВНЗ для роботи з творчо обдарованими студентами. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 128. Серія: Психологічні науки. Збірник. Чернігів : ЧНПУ, 2015. С. 262–264.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПІДГОТОВЦІ ПСИХОЛОГІВ

Шаповал І. М.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Україна

Професійна діяльність психолога є специфічним видом ментальної практики, спрямованої на удосконалення і корекцію активності та розвитку людини в контексті її життєвих обставин упродовж життєвого шляху, причому людина виступає як неповторний, індивідуально-своєрідний суб'єкт цих обставин. Реалізація зазначеної мети здійснюється фахівцем з використанням психологічної технології як цілісної системи методів

діагностики та всебічного розкриття психологічних особливостей життєвої ситуації й індивідуальності людини, інтерпретації цих особливостей, визначення індивідуально адаптованих способів профілактичного, розвивального чи корекційного впливу щодо змісту, форми і напрямку розвитку особистості, а також щодо позитивних змін у системі її відносин і діяльностей. Формування відповідних професійних компетентностей має забезпечити фахова підготовка психолога.

Відповідно до державного Стандарту вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» фахівець першого (бакалаврського) рівня має володіти такою інтегральною компетентністю: «здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов» [2, с. 6].

З точки зору психологічної феноменології, професійну компетентність визначаємо як інтегральну актуальну здатність особистості, яка визначає кількісно-якісні показники професійної діяльності: успішність оволодіння її новими способами та прийомами, а також продуктивність та ефективність застосування способів і прийомів, які вже є в наявному професійному досвіді. Професійні компетенції при цьому виступають як потенційні здібності, тобто такі, що визначають ступінь і характер обізнаності суб'єкта у певній професійній сфері, і можуть бути реалізовані в умовах конкретних практичних ситуацій та завдань.

З точки зору організації підготовки компетентного психолога-практика вбачаємо за необхідне спрямувати освітній процес на розв'язання таких завдань. Перше завдання полягає у забезпеченні продуктивності самостійної інтелектуальної діяльності здобувачів на ґрунті формування та розвитку їхньої пізнавальної самостійності. Цю властивість розуміємо як якість особистості,

що виявляється у потребі та вмінні набувати нові знання з різних джерел, розкривати сутність нових понять, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, оволодівати способами гностичної діяльності, удосконалювати їх та творчо застосовувати для розв'язання конкретних професійних завдань і ситуацій [3]. Друге завдання підготовки конкурентоспроможного психолога-фахівця – збереження та подальше удосконалення індивідуального стилю навчально-пізнавальної діяльності, який стане підґрунтям його індивідуального стилю професійної діяльності. У цьому аспекті передбачається розвиток професійної компетентності, яка виражає ставлення психолога до завдань надання психологічної допомоги клієнтові та забезпечує готовність до осмислення конкретно-своєрідної ситуації останнього; виражає способи професійного мислення та забезпечує конкретно-стильові логічні операції; виражає рівень і зміст теоретичних знань і практичних навичок психолога та забезпечує детермінований вибір ним конкретно-стильових засобів впливу на клієнта [3].

Отже, забезпечення високого рівня самостійності продуктивної навчально-професійної діяльності здобувачів освіти з яскраво вираженим індивідуальним стилем і, тим самим, збереження їхньої активної суб'єктної позиції, сприятиме формуванню готовності до професійної діяльності. Цей феномен визначаємо як психічний стан фахівця, що містить: а) операціональну готовність – актуальне включення в діяльність (тобто в ситуацію взаємодії з клієнтом) на необхідному рівні активізації когнітивних процесів з відповідним емоційно-вольовим забезпеченням; б) функціональну готовність – усвідомлення психологом конкретних корекційно-розвивальних цілей, оцінку наявних умов та можливостей, визначення найбільш вірогідних способів дій; в) особисту готовність як здатність фахівця до прологнованої професійної активності на відповідному рівні, прогнозування необхідності і розподілу в часі мотиваційних,

вольових, інтелектуальних зусиль, оцінку вірогідності ефективної реалізації процесу надання психологічної допомоги.

У процесі становлення психолога-професіонала (на етапах здобуття професійної освіти, здійснення психологічної практики, підвищення кваліфікації, в ситуаціях супервізії та інтервізії) він діє в умовах впливу двох груп факторів: об'єктивних та суб'єктивних. Перші – це вимоги, норми та обмеження, що висуваються з боку професійної практичної психології до особистості фахівця та до його діяльності. Другі – це сформовані у фахівця-психолога професійні здібності, індивідуальний стиль діяльності, професійна мотивація, професійна самооцінка і професійні домагання, а також психологічне здоров'я та конструктивні способи Ego-захистів і coping-стратегій. Теоретично необхідно, щоб суб'єктивні можливості професіонала відповідали системи об'єктивних вимог. Тому навчально-професійна підготовка психологів-бакалаврів має забезпечити сукупність активних рефлексивних процесів, які є взаємопов'язаними та такими, що доповнюють одне одного:

1) самопізнання – усвідомлення власних індивідуально-психологічних закономірностей пізнавальної діяльності, особливостей професійної мотивації, специфічних способів емоційно-вольової саморегуляції;

2) самооцінювання – співставлення результатів самопізнання з об'єктивними вимогами та з власними уявленнями про вимоги до суб'єкта професійної психологічної практики.

3) саморозвиток – цілеспрямоване формування в собі тих властивостей, що є професійно важливими якостями особистості психолога-фахівця, оволодіння теоретико-практичним компетентностями.

Підготовка здобувачів регламентується освітньо-професійною програмою, зміст якої спрямований на відтворення загальних й специфічних галузевих особливостей психологічної

практики, а також на формування компетентностей її суб'єкта. У Криворізькому державному педагогічному університеті введено в дію освітньо-професійну програму «Психологія» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [1].

Зміст освітніх компонентів циклу професійної підготовки даної програми дозволяє забезпечити формування психологічної готовності здобувачів до професійної діяльності: сформувати в них загальні і спеціальні компетентності в аспекті теоретичних знань, практичних умінь і навичок, професійної комунікації, професійної автономності і відповідальності. Так, дисципліни фундаментальної професійної підготовки («Загальна психологія», «Практикум з загальної психології», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Педагогічна психологія») спрямовані на реалізацію процесу самопізнання, тобто визначення, рефлексію та усвідомлення власних індивідуально-психологічних особливостей і, відповідно, на формування власного індивідуального стилю інтелектуальної та навчальної діяльності.

Освітні компоненти науково-предметної професійної («Вступ до спеціальності», «Психологічна служба в соціальній сфері та закладах освіти», «Психологія здоров'я», «Психологія особистості», «Диференційна психологія») реалізують умови для самооцінювання, оскільки забезпечують розуміння здобувачами вимог і норм професійної діяльності психолога-практика, а також формування суб'єктивної версії цих вимог відповідно усвідомленого власного індивідуального професійного профілю.

Процес формування практичних професійних компетентностей забезпечується такими освітніми компонентами науково-предметної професійної підготовки: «Психодіагностика», «Психокорекція», «Психологічне консультування», «Методичні основи тренінгової роботи», «Організаційна психологія», «Основи психологічної експертизи», «Психологія аномального розвитку з основами інклюзії», «Кризова психологія», «Техно-

логії соціально-психологічної реабілітації». Завдання означених дисциплін реалізують розуміння, усвідомлення та закріплення теоретичних знань щодо специфіки різних видів професійної діяльності практичного психолога, а також формування відповідних практичних умінь і навичок щодо визначення та здійснення доцільних способів впливу, адекватних умовам конкретної ситуації надання психологічної допомоги і запиту клієнта.

Отже, логіко-змістові міжпредметні зв'язки, передбачені у навчально-професійній підготовці психологів-бакалаврів, дозволяють формувати систему професійних компетентностей як передумову психологічної готовності фахівця до професійної діяльності.

Література:

1. Освітньо-професійна програма «Психологія» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2023. 18 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1yUOLIdg0kdVZk4GcT3VkEN8vaVYtAdDO/view> (дата звернення:).
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Київ: Міністерство освіти і науки України. 2019. 15 с. URL: <https://m.on.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/053-Psykholohiya-bakalavr-28.07-1.pdf> (дата звернення:).
3. Шаповал І. Психологічні механізми та чинники формування пізнавальної самостійності. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*: Український науковий журнал. 2011. № 3. С. 93–97.
4. Шаповал І. М. Рефлексія індивідуально-стильових особливостей як детермінанта ефективності навчальної діяльності студентів. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*: Український науковий журнал. 2013. № 3(33). С. 377–382.

НОТАТКИ